

ΔΥΟ ΚΥΡΙΑΡΧΙΕΣ ΔΥΟ ΚΡΑΤΩΝ ΔΥΟ ΛΑΩΝ

Δρ. Χρίστος Κληρίδης

Κυριαρχία και Κατάλοιπα Εξουσιών

Το μοντέλο στον Καναδά προνοεί ότι το κατάλοιπο των εξουσιών ανήκει στα Ομοσπονδιακά Όργανα. Στην Γερμανία η νομοθετική εξουσία δίδεται στην Ομόσπονδη Κυβέρνηση και η διοίκηση και εφαρμογή των Νόμων αφήνεται στα Κρατίδια. Στις Ηνωμένες Πολιτείες η 10^η τροποποίηση του Συντάγματος καθορίζει ότι η Ομόσπονδη Κυβέρνηση κέκτηται των εξουσιών που αποδίδονται σε αυτή από το Σύνταγμα μόνο. Διάφορες ομοσπονδίες ακολουθούν διάφορα παραδείγματα και δεν υπάρχει γενικός κανόνας γενικής εφαρμογής. Για θέματα άμυνας εξωτερικών υποθέσεων συνήθως η Ομόσπονδη Κεντρική Κυβέρνηση έχει αποκλειστική εξουσία. Για κάποια άλλα θέματα υπάρχουν συντρέχουσες εξουσίες, concurrent powers. Το κατάλοιπο αφήνεται ανάλογα με τις πρόνοιες του κάθε Συντάγματος στις Πολιτείες ή τα συστατικά μέρη μιας Ομοσπονδίας (residual powers). Είναι θέμα φιλοσοφίας. Όπου ο στόχος είναι η Κεντρική Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση να είναι ισχυρή για διάφορους λόγους το κατάλοιπο των εξουσιών συνήθως παραμένει με το Σύνταγμα στην Ομόσπονδη Κυβέρνηση και όχι στα Κρατίδια ή Πολιτείες. Η Κύπρος έχει την ιδιαιτερότητα ότι είναι ενιαίο κράτος σύμφωνα με τις πρόνοιες του Συντάγματος του 1960 και την Συνθήκη Εγκαθίδρυσης. Από ενιαίο κράτος σκοπεύει να μετεξελιχθεί σε Ομοσπονδιακό. Εάν η φιλοσοφία της προτεινόμενης Ομοσπονδίας είναι η Ομόσπονδη Κυβέρνηση να παραμείνει ισχυρή τότε το κατάλοιπο των εξουσιών πρέπει να παραμείνει στην

Ομόσπονδη Κυβέρνηση. Εάν η φιλοσοφία της λύσης θα είναι προς την κατεύθυνση του περιορισμού των εξουσιών σε ορισμένους συγκεκριμένους τομείς μόνο με στόχο να αφηθεί μεγάλη ευχέρεια και εξουσίες στα Κρατίδια τότε το κατάλοιπο των εξουσιών θα αποδοθεί στα Κρατίδια. Το ενδεχόμενο συντρεχουσών εξουσιών στο μοντέλο της Κύπρου δεν προσφέρεται γιατί θα είναι απαρχή προστριβών και συγκρούσεων. Εκείνο το οποίο όμως έχει σημασία είναι η κυριαρχία η οποία πάντοτε απορρέει από τον λαό να κατοχυρωθεί συνταγματικά ότι είναι ενιαία και προέρχεται από ένα λαό σε ένα κράτος.

Το Αμερικανικό Σύνταγμα ξεκινά από την πρόταση "*We the people of the United States*" ακριβώς για να επιβεβαιώσει την ενιαία κυριαρχία του. Οι Ομόσπονδες Πολιτείες αποδεχόμενες το Σύνταγμα απεδέχθησαν ουσιαστικά την ενιαία κυριαρχία και στον βαθμό που το Αμερικανικό Σύνταγμα έχει τις ρίζες του στην Συνομοσπονδία και την εκχώρηση κυριαρχιών, απεδέχθησαν οι πολιτείες εκχωρώντας μέρος της κυριαρχίας τους, στο Ομόσπονδο Κράτος των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής.

Τουρκική Φιλοσοφία

Η φιλοσοφία των Τούρκων εδράζεται στην βάση των δύο λαών, δύο κρατών άρα και δύο κυριαρχιών και στη φιλοσοφία των δύο κρατών να εκχωρούν ορισμένες αρμοδιότητες, ούτε καν κυριαρχία, στα Ομοσπονδιακά Όργανα.

Τούτο βεβαίως σημαίνει ότι δεν μιλούμε πλέον για μετεξέλιξη της Κυπριακής Δημοκρατίας αλλά για διάλυσή της ως κράτος κυρίαρχο και υποβάθμισή της σε Ελληνοκυπριακό κράτος και στην αναγνώριση δύο κυριαρχιών/δύο κρατών τα οποία ουσιαστικά θα λειτουργούν στη βάση συμφωνιών συνεργασίας μεταξύ τους (co-operation agreements). Πρόκειται δηλαδή για καθαρή νομιμοποίηση της διχοτόμησης κάτι το οποίο πιστεύω ότι είναι άκρως επικίνδυνο να γίνει στην Κύπρο. Μ με την πρώτη κατάρρευση της Ομόσπονδης Κυβέρνησης εφόσον για κάθε απόφαση πρέπει να συμφωνούν τα δύο κυρίαρχα κράτη προκειμένου να λειτουργήσουν, τα ίδια τα θεσμικά τους όργανα όπως τα Δικαστήριά τους, θα νομιμοποιήσουν την *de facto* κατάρρευση στην ύπαρξη δύο κρατών με κυριαρχικά δικαιώματα και θα επιζητήσουν και εξασφαλίσουν βεβαίως και την διεθνή αναγνώριση.

Επιπρόσθετα η διάλυση της Κυπριακής Δημοκρατίας σαν προϋπόθεση δημιουργίας της νέας Ενωμένης Κύπρου μέσα από την παρθενογένεση η οποία υποβόσκει, συνεπάγεται στην ακύρωση συμμετοχής μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση με τους συμφωνηθέντες όρους, στο Συμβούλιο της Ευρώπης και σε άλλους Διεθνείς Οργανισμούς ως και την ακύρωση και ματαίωση πολλαπλών συμβάσεων. Τα πάντα πλέον θα τελούν υπό την αίρεση της συμφωνίας των δύο κυρίαρχων συνιστόντων κρατιδίων με εμφανείς πλέον τους κινδύνους για εξαφάνιση του Ελληνισμού από την Κύπρο. Θα καταστούμε επαίτες στη διεθνή κοινότητα, αναγνώρισης και

εξασφάλισης της ύπαρξης μας και εκ των πραγμάτων η τουρκοποίηση πρέπει να θεωρείται δεδομένη σε βάθος χρόνου.

Έγγραφο Συγκλήσεων - Ανάν

Στο Έγγραφο Συγκλήσεων Ντάουερ 30.4.2013 στη σελίδα 20 αναφέρεται ότι, (κατά την δική μας ορολογία federated units δηλαδή Ομόσπονδες Μονάδες κατά την τουρκική ορολογία constituent states), έχουν ισότιμο καθεστώς. Αναφέρεται ότι εντός των ορίων του συντάγματος (οι Τούρκοι προσθέτουν και των συνόρων) θα ασκούν την αρμοδιότητες τους με την επιμονή των Τούρκων να συμπεριληφθεί ο όρος, «οι οποίες θα ασκούνται κυριαρχικά» (sovereignly). Εξ όσων γνωρίζω μέχρι στιγμής δεν έχει υπάρξει η συμφωνία που να αναγνωρίζει κυριαρχικά δικαιώματα στις Ομόσπονδες Πολιτείες. Εμμέσως το κατάλοιπο κατέληγε τα συνιστόντα κρατίδια ή ομόσπονδες μονάδες.

Το Σχέδιο Ανάν μνημείο ασάφειας στη διατύπωσή του, υπενθυμίζω συμπεριλάμβανε συμφωνία θεμελίωσης «Foundation Agreement» η οποία συμφωνία επιβεβαίωνε ότι επρόκειτο δια νέα ίδρυση στη βάση νέου διζωνικού συνεταιρισμού και η οποία συμφωνία εγκαθίδρυε μία νέα κατάσταση πραγμάτων στην Κύπρο. Παρέπεμπε στους Ελληνοκύπριους και

Τουρκοκύπριους οι οποίοι ασκούσαν σύμφυτη συνιστώσα εξουσία κεχωρισμένη με βάση την οποία υιοθετούσαν το «Foundation Agreement».

Στο θέμα της κυριαρχίας το άρθρο 1 των βασικών άρθρων παρέπεμπε σε ενιαία διεθνή νομική προσωπικότητα και στο ότι η Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία είναι ανεξάρτητη και κυρίαρχη. ΟΧΙ σε ενιαία κυριαρχία. Τα συνιστόντα κρατίδια σύμφωνα με το άρθρο 2 είχαν ίσο καθεστώς και θα ασκούσαν την εξουσία τους εντός των ορίων του Συντάγματος.

Στο άρθρο 14 γινόταν πρόνοια για τις αρμοδιότητες και λειτουργίες της Ομόσπονδης Κυβέρνησης οι οποίες θα ασκούντο κυριαρχικά σε συγκεκριμένα θέματα. Τα δε συνιστόντα Κρατίδια δυνάμει του άρθρου 15 θα ασκούσαν κυριαρχικά εντός των εδαφικών συνόρων και των ορίων του Συντάγματος τις αρμοδιότητες και λειτουργίες τους οι οποίες δεν είχαν δοθεί με το Σύνταγμα στην Ομόσπονδη Κυβέρνηση. Ουσιαστικά το κατάλοιπο των εξουσιών περιέρχεται στα συνιστόντα κρατίδια. Η ενιαία κυριαρχία ουσιαστικά αποσιωπάτο.

Δυσοίωνες οι Προοπτικές

Έχοντας κατά νουν τα πιο πάνω, καθίσταται πρόδηλο ότι εάν η Τουρκία εξακολουθεί να εμμένει στη λύση των δύο κρατών, δύο λαών και δύο κυριαρχιών οι προοπτικές για λύση δεν είναι καθόλου καλές και μάλλον θεωρώ ότι είναι απίθανο να βρεθεί οποιαδήποτε λύση η οποία να έχει και την

πιθανότητα να γίνει αποδεκτή. Εάν μετά από μισό αιώνα αγώνα περίπου καταλήγουμε ουσιαστικά στην νομιμοποίηση της διχοτόμησης είμαστε άξιοι της τύχης μας, αλλά πιστεύω ότι τούτο θα ήταν καταστροφικό για τα παιδιά μας αλλά και δεν θα φανούμε αντάξιοι της ιστορίας μας. Σε καμία περίπτωση δεν θεωρώ ότι υπό τας περιστάσεις μέχρι τον Μάρτιο του 2014 είναι εφικτή η λύση εάν και εφόσον η Τουρκία εργάζεται πάνω στο μοντέλο της νομιμοποίησης των αποτελεσμάτων της κατοχής και στην βασική θέση της ότι δεν είναι διατεθειμένη την Τουρκική Δημοκρατία της Βορείας Κύπρου να την εγκαταλείψει με οποιοδήποτε τρόπο. Επιζητεί την αναβάθμιση και διεθνή σταδιακά αναγνώρισή της, τη διάλυση της Κυπριακής Δημοκρατίας, την υποβάθμισή της σε ένα ισότιμο συνιστόν κρατίδιο ισότιμο με την Τουρκική Δημοκρατία της Βορείας Κύπρου και με μία κατ' επίφαση ομοσπονδιακή ομπρέλα η οποία θα είναι διάτρητη ούτως ή άλλως και θα μπάζει από παντού. Δεν υπάρχει καλή θέληση για λύση του κυπριακού εκ μέρους της Τουρκίας. Επιδιώκεται ο εξευτελισμός του ελληνισμού στο σύνολό του μέσα από έγγραφα γεμάτα ασάφειες που θα οδηγήσουν σε ατέρμονες συζητήσεις δικαστηριοποίηση του Κυπριακού και βεβαίως εκκαθάριση του όλου τερατουργήματος το οποίο επιχειρούν να επιβάλουν. Να μην έχουμε ψευδαισθήσεις. Με τη διάλυση της Κυπριακής Δημοκρατίας δεν θα ανοίγουν οι πόρτες και τα σαλόνια στον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών, στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στο Συμβούλιο της Ευρώπης και στη διεθνή κοινωνία. Θα είμαστε ένα τίποτα το οποίο θα ζητιανεύει γυρίζοντας τον δίσκο της επαιτείας για αναγνώριση. Αλλά και αν ακόμα επιλύετο το θέμα της ενιαίας κυριαρχίας υπάρχουν άλλα πολλά προβλήματα τα οποία είναι δυσεπίλυτα όπως π.χ. το

περιουσιακό, το εδαφικό και το θέμα των εγγυήσεων της Τουρκίας. Ουδείς ελληνοκύπριος θα αισθάνεται ασφάλεια σε οποιαδήποτε λύση από τη στιγμή που θα παραμείνουν Τουρκικά στρατεύματα στη Κύπρο και το μέλλον μας θα είναι εγγυημένο από τον μέχρι χθες κατακτητή μας ο οποίος δεν μπορεί να μεταμορφωθεί εν μία νυκτί στο Άγιο Πνεύμα. Η Τουρκία δεν έπεισε ότι άλλαξε τις προθέσεις της και ή ότι μετετράπη σε Ελβετία ή ότι έχει υιοθετήσει τις ευρωπαϊκές αξίες. Ακόμα και η ίδια η Ευρώπη δεν την εμπιστεύεται και οι Γερμανοί της υποδεικνύουν όχι ένταξη αλλά ιδιαίτερα σχέση. Πόσο μάλλον τα θύματα να αγιάσουν τον θύτη.

Η Διζωνική Δικαιονομική Ομοσπονδία

Η Ομοσπονδία θα μπορούσε να ήταν εφικτό μοντέλο υπό κάποιες αυστηρές προϋποθέσεις σαν έσχατη λύση παρόλο ότι ουδέποτε υπήρξα και δεν θα γινόμουν θιασώτης της. Απαραίτητη προϋπόθεση η καλή πίστη μεταξύ των εμπλεκομένων ιδιαίτερα της Τουρκίας. Είναι πολύ αμφίβολο στην πολιτική θεωρία όπως επισημαίνουν οι συγγραφείς Hague, Harrop and Breslin, Comparative Government and Politics στο κατά πόσο ομοσπονδίες οργανωμένες σε εθνική βάση με εθνικές ζώνες τείνουν στην ενοποίηση ή στη διάλυση. Χαρακτηριστικό είναι το πιο κάτω απόσπασμα των συγγραφέων στη σελ. 175:

«Παραμένει το ερώτημα κατά πόσο η ομοσπονδοποίηση συμβάλλει στον διαχωρισμό εντός του Κράτους περισσότερο από ότι στην ανακοπή του.»

Ιδιαίτερα στην Κύπρο με το ιστορικό μέχρι σήμερα των σχέσεων μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκίας χρειάζεται πάρα πολύ προσπάθεια και αλλαγή νοοτροπίας για να καταστεί εφικτή και λειτουργήσιμη η οποιαδήποτε λύση.

Χειρισμοί Προέδρου

Μέχρι στιγμής η πρόταξη του θέματος της ενιαίας κυριαρχίας αποδεικνύεται σωστή γιατί είναι επάναγκες να ξεκαθαρίσει το σκηνικό έστω και τώρα μετά 40 χρόνια περίπου από την εισβολή. Η προηγούμενη πενταετία αναλώθηκε σε απανωτές υποχωρήσεις οι οποίες έχουν αποθρασύνει δυστυχώς την τουρκική πλευρά και αντί να μας οδηγήσουν πιο κοντά μας έχουν οδηγήσει πιο μακριά. Κάποιοι πιστεύουν ότι επειδή στην Κύπρο εξελέγη Πρόεδρος κάποιος ο οποίος υποστήριξε το Σχέδιο Ανάν είναι «εύκολη λεία» και ότι μπορούν να περάσουν τις απόψεις τους. Οι Τούρκοι έχουν σκληρύνει της θέσεις τους μη διστάζοντας να τις παραθέτουν ωμά στην διεθνή κοινότητα η οποία δυστυχώς εξακολουθεί να τους χαϊδεύει και τους έχει καταστήσει το κακοθρεμμένο παιδί της υψηλίου. Είναι βεβαίως θέμα ως γνωστό συμφερόντων. Όμως όπως είπε και ο Θουκυδίδης είναι η «παρά τη δύναμην τολμηταί» που πετυχαίνουν. Βρισκόμαστε σε ένα σημείο αδιεξόδου χωρίς να έχουμε επεξεργαστεί ένα Σχέδιο Β για αντιμετώπιση της τουρκικής αδιαλλαξίας. Είχα επισημάνει δημοσίως την αναγκαιότητα του σχεδιασμού αυτού αλλά δυστυχώς αναλώσαμε χρόνο τελώντας ακόμη κάτω από την ψευδαίσθηση ότι η τουρκική πλευρά έχει την δυνατότητα να μεταλλαχθεί. Πολύ φοβούμαι ότι μέσα από την

προσπάθεια να πεισθεί η Τουρκία να δεχθεί το αυτονόητο δηλαδή την ενιαία κυριαρχία θα παραμείνουν παραχωρήσεις όπως η ορολογία του τύπου «συνιστόντα κρατίδια», θέματα που αφορούν το «κατάλοιπο των εξουσιών», «εσωτερικές ιθαγένειες» και διάφορα άλλα τα οποία η Τουρκική πλευρά θα καταχραστεί. Όμως από την άλλη μέχρι στιγμής φαίνεται ότι ο διεθνής παράγοντας υποστηρίζει τις προσπάθειες του Προέδρου Αναστασιάδη και στα θετικά είναι ότι δεν μπορούμε να κατηγορηθούμε για αδιαλλαξία. Περαιτέρω η Τουρκία κατέστη εμπλεκόμενη - εξ ου τα τηλεφωνήματα Υπουργού Εξωτερικών ΗΠΑ και Ηνωμένου Βασιλείου στο Νταβούτογλου. Είναι η εκτίμηση μου ότι έστω και αν δεν θα κατηγορηθούμε ότι φέρουμε την ευθύνη, προφανώς, τα συμφέροντα υπέρ της Τουρκίας εξακολουθούν να είναι μεγάλα. Το στοίχημα θα το κερδίσει ο κ. Αναστασιάδης αν πετύχει την κάμψη της Τουρκικής αδιαλλαξίας μέσα από τη δημιουργία κατάλληλων συμμαχιών και εμμονής σε θέματα αρχών και ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ο δρόμος είναι ακόμη μακρύς μέχρι τη δικαίωση.

Δρ. Χρίστος Κληρίδης

13.12.2013

Λευκωσία